

Відносини НАТО-Україна: передісторія

Історія відносин між НАТО та Україною веде свій відлік від перших днів незалежності цієї країни. За чверть століття, що минула відтоді, НАТО і Україна розбудували особливе партнерство, яке з роками стає дедалі міцнішим.

1992: Перший крок назустріч

Всього за чотири місяці після проголошення Україною своєї незалежності Альянс запросив тодішнього міністра закордонних справ країни на позачергове засідання Ради північноатлантичного співробітництва – органу, який було створено з метою співпраці між НАТО та країнами колишнього Варшавського пакту.

Усі учасники засідання висловили тверде бажання “працювати разом заради створення нового європейського порядку стабільності й миру через діалог, партнерство та співпрацю”. http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_23994.htm?selectedLocale=en.

1994: Партнерство заради миру

На Брюссельському саміті, 11 січня 1994 року, Альянс прийняв рішення започаткувати “безпосередню практичну програму, що трансформує відносини між НАТО та країнами-учасницями. Нова програма виходить за межі діалогу та співпраці і спрямована на розбудову справжнього партнерства – партнерства заради миру”.

Особлива увага Альянсу зосереджувалась на відносинах з Україною та Росією; наголошувалось: “ми вважаємо, що незалежна, демократична, стабільна та без’ядерна Україна сприятиме зміцненню безпеки й стабільності. Ми будемо й надалі заохочувати й підтримувати процеси реформ в обох країнах і розвивати співпрацю з ними, як і з іншими країнами Центральної та Східної Європи”.

Текст декларації саміту див. тут: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24470.htm?selectedLocale=en.

Зasadничі принципи ПЗМ, підтримані усіма партнерами, які приєдналися до програми, включали “захист та утвердження фундаментальних свобод та прав людини, забезпечення свободи, справедливості та миру через демократію”. Партнери також зобов’язалися “утримуватися від погрози силою чи застосування сили проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави, поважати існуючі кордони та врегульовувати суперечки мирним шляхом”.

Текст документа ПЗМ див. тут: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24469.htm?selectedLocale=en

Україна приєдналася до ПЗМ менш ніж за місяць після офіційного відкриття програми – 8 лютого 1994 року. Лише чотири країни (Румунія, Литва, Польща та Естонія) випередили Україну у приєднанні до ПЗМ.

Після підписання документів ПЗМ Україна надала свій військовий контингент для участі у миротворчій місії НАТО в Боснії.

1997: Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО

9 липня 1997 року НАТО та Україна підписали хартію, що визначає особливе партнерство між ними і проголошує намір “у подальшому розширювати і посилювати своє співробітництво, розвивати особливе та ефективне партнерство, що сприятиме стабільності й утвердженню спільних демократичних цінностей в Центральній та Східній Європі”.

Хартія окреслює широке коло питань можливої співпраці, у тому числі планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру, військову підготовку та екологічну безпеку.

На основі Хартії було створено Комісію Україна-НАТО – орган, в межах якого країни Альянсу проводять регулярні зустрічі з Україною “для забезпечення якомога ширшого розвитку своїх відносин та втілення положень цієї Хартії”.

Текст Хартії див. тут: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_25457.htm?selectedLocale=en

Впродовж років після підписання Хартії співпраця між НАТО та Україною стрімко розвивалася. Наприклад, Альянс створив цільові фонди, щоб допомогти Україні в утилізації токсичних відходів та перепідготовці колишніх військових офіцерів; надавав дорадчу допомогу з питань оборонної реформи та демократичного контролю над службами безпеки; запрошував Україну до участі у військових навчаннях під проводом НАТО. Україна надавала свої військові контингенти для участі у місіях НАТО в Афганістані та Косово.

2002-2008: Зміцнення партнерства

В травні 2002 року тодішній президент України Леонід Кучма заявив про бажання своєї країни приєднатися до НАТО. Того ж місяця, у цьому контексті, на зустрічі в Рейк’явіку, міністри закордонних справ країн НАТО висловили свій намір надати партнерству з Україною “нового стимулу та змісту” і закликали її “здійснювати реформи, необхідні для досягнення цієї мети”. (Текст заяви див. тут: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_19577.htm?selectedLocale=en).

Пізніше Альянс ухвалив план дій щодо співпраці з Україною, підписав угоду зі стратегічних авіаперевезень і створив цільові фонди для утилізації надлишкових боєприпасів та легких озброєнь.

Після Помаранчевої революції 2004-05 років НАТО і Україна започаткували інтенсифікований діалог про співпрацю. Україна надала свої кораблі для антитерористичної операції “Активні зусилля” та військовий контингент для участі в місії МССБ в Афганістані.

2008: Бухарестський саміт НАТО

На саміті у Бухаресті, який відбувся 3-4 квітня 2008 року, лідери країн Альянсу заявили: “НАТО вітає євроатлантичні прагнення щодо членства в НАТО України та Грузії. Сьогодні ми дійшли згоди, що ці держави стануть членами НАТО. Обидві країни зробили цінні внески в операції Альянсу. Ми вітаємо демократичні реформи в Україні та Грузії”. (Текст декларації див. тут: http://www.nato.int/cps/en/SID-BF633930-27611814/natolive/official_texts_8443.htm?selectedLocale=en, пункт 23.)

21 Серпня 2009 року НАТО та Україна ухвалили спільну декларацію, спрямовану на посилення ролі Комісії Україна-НАТО, зміцнення співпраці і підтримку політичних, економічних та оборонних реформ в Україні. (Текст декларації див тут: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_57045.htm?selectedLocale=en)

2010: Посилене партнерство

Коли у 2010 році новообраний президент Віктор Янукович оголосив, що в майбутньому його країна матиме позаблоковий статус, але продовжуватиме практичну співпрацю з НАТО, як і раніше, Альянс поставився до цього рішення з повагою.

На Лісабонському саміті НАТО, 20 листопада 2010 року, лідери країн Альянсу заявили: “Визнаючи суверенне право кожної країни вільно вибирати для себе спосіб організації власної безпеки, ми поважаємо політику України щодо «позаблокового» статусу. НАТО залишається відданою справі надання відповідної допомоги Україні в проведенні цілої низки внутрішніх реформ. Ми вітаємо зобов’язання уряду України продовжувати у повній мірі реалізацію Особливого партнерства з НАТО, у тому числі шляхом політичного діалогу на високому рівні в рамках Комісії Україна-НАТО, а також проведення реформ та заходів практичного співробітництва через механізм Річної національної програми”.

Вони підтвердили свої зобов’язання щодо рішення Бухарестського саміту і привітали зацікавленість України в розширенні співпраці на нові галузі. (Текст декларації Саміту див. тут: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm?selectedLocale=en)

В результаті Україна приєдналася до участі в навчаннях НАТО “Стійкий джаз” і стала першою країною-партнером, що надала свій корабель для участі в операції Альянсу з боротьби з піратством “Океанський щит”. Зі свого боку Альянс продовжив надання підтримки Україні в проведенні оборонних та демократичних реформ.

2014: Криза Росія-Україна

Після того, як Росія вдалася до незаконних військових дій проти України, Північноатлантична рада скликала екстрене засідання для обговорення наслідків ситуації, що склалася. 2 Березня 2014 року ПАР виступила з заявою, де зазначалося, що “країни Альянсу й надалі підтримуватимуть суверенітет, незалежність і територіальну цілісність України та право її народу визначати своє майбутнє без зовнішнього втручання”; союзники дійшли згоди, що “військові дії збройних сил Російської Федерації проти України є порушенням міжнародного права і суперечать принципам, на яких ґрунтується робота Ради Росія-НАТО та Партнерство заради миру”. (Текст заяви див. тут: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_107681.htm?selectedLocale=en).

Того ж дня було проведено екстрене засідання Комісії Україна-НАТО.

5 Березня Рада Росія-НАТО скликала засідання для обговорення кризи. Пізніше Генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен оголосив, (http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_107743.htm?selectedLocale=en)

що країни Альянсу дійшли згоди посилити підтримку реформ в Україні шляхом поглибленого політичного діалогу, подальших навчань та зміцнення потенціалу українського війська.

1 Квітня 2014 року міністри закордонних справ країн НАТО та України прийняли спільну декларацію,

(http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_108499.htm?selectedLocale=en)

в якій засудили дії Росії і ухвалили конкретні заходи, спрямовані на підтримку здатності України забезпечити свою безпеку, у тому числі шляхом зміцнення потенціалу та удосконалення спроможностей українського війська.

Управління громадської дипломатії НАТО - служба преси та ЗМІ

Тел.: +32(0)2 707 1010/1002

ел. адреса: moc@hq.nato.int

www.nato.int

